

dr. Kiszely Katalin részére
Helyettes államtitkár
Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium

Tisztelt Helyettes Államtitkár Asszony!

Köszönjük, hogy megküldte véleményezésre számunkra az árva mű felhasználásával kapcsolatos részletes szabályokról szóló kormányrendeletre vonatkozó előterjesztést (a továbbiakban: Tervezet). A Tervezet szerzői jogot érintő rendelkezéseivel kapcsolatban Magyar Szerzői Jogi Fórum Egyesület képviselőjében az alábbi észrevételeket teszem.

1. Előzetes észrevétel

Az árva művek felhasználására az irányelv – illetve az alapján az Szjt. – gondos és eredménytelen jogosultkutatást követően ad lehetőséget. Ahogyan az Szjt. módosításának társadalmi egyeztetése során is jeleztük már, a jogosultkutatás nem csak azért lehet eredménytelen, mert az információforrások egyike sem rendelkezik kellő információval a jogosult tartózkodási helyéről, hanem azért is, mert az információforrások (pl. közös jogkezelő szervezetek) ilyen információ továbbítására nem kaptak felhatalmazást az érintett jogosulttól. Miközben az árva művek felhasználásához – az irányelv szerint – komoly társadalmi érdek fűződik, ez az érdek nem írhatja felül a jogosultak érdekét személyes adataik bizalmas kezelése vonatkozásában. Önmagában az a tény nem eredményezheti a mű árva jogállását, ha pl. egy jogosult csak azokkal kívánja megosztani tartózkodási helyét, akivel már üzleti kapcsolatban áll. A Tervezetben ennek megfelelően kötelezettséget kell alapítani a magyar joghatóság alatt álló információforrásokra, hogy ha a megkeresésre kifejezetten a kellő felhatalmazás hiányában nem áll módjában érdemben válaszolni, úgy ennek tényéről tájékoztassa a jogosultkutatást végző szervezetet. A Tervezetben továbbá nyilvánvalóvá kell tenni, hogy ilyen esetben a művet nem lehet árvának minősíteni.

2. Részletes észrevételek a Tervezethez

2.1. Észrevétel a Tervezet 1.§-ához

Az egyértelműség kedvéért a Tervezet 1.§-ában (tárgyi hatály) szükséges megemlíteni, hogy annak szabályait nem csak az árva művek, hanem az árvának tekinthető szomszédos jogi teljesítmények esetén is alkalmazni kell. Ez ugyan következik az Szjt. hivatkozott 41/A. § (1) bekezdéséből is, a jogszabály egyértelmű értelmezését ez a pontosítás azonban megkönnyítené.

Javaslat a Tervezet 1.§-hoz

„E rendelet szabályait kell alkalmazni a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt) 41/A.§ (1) bekezdése szerinti árva mű (ideértve a szomszédos jogi teljesítményeket is) felhasználásának engedélyezésére, valamint az ilyen mű kedvezményezett intézmény által történő felhasználására.”

2.2. Észrevétel a Tervezet 2.§-ához

A Tervezet 2.§-a a hordozó típusa szerinti bontásban határozza meg, hogy a jogosultkutatás milyen források igénybevételével szükséges elvégezni. Az általános szabályt megfogalmazó (1) bekezdés ugyanakkor nem tartalmaz arra való utalást, hogy a jogszabály felsorolása nem kimerítő jellegű, vagyis a felhasználó esetenként annál bővebb körben is köteles a jogosultkutatást elvégezni.

Javaslat a Tervezet 2.§ (1) bekezdéséhez

„(1) Az árva mű felhasználását megelőző jogosultkutatást *legalább* az adott mű vagy teljesítmény típusára vonatkozó – a (2)-(6) bekezdésben felsorolt – információforrások igénybevételével kell lefolytatni.”

A Tervezet visszatérően alkalmazza a „szervezetek” (pl. „kiadó és szerzői szervezetek”; „újságírók szervezetei”) kifejezést. A „szervezetek” fordulat önmagában nem értelmezhető, ezért javasoljuk, hogy a jogalkotó pontosítsa, hogy a Tervezet értelmezése során milyen szervezetre (pl. érdekképviselőre) gondolt.

A gondos jogosultkutatás elősegítése érdekében meghatározott adatbázisok sajnos az esetek többségében érdemben nem fogják előmozdítani a jogosultak tartózkodási helyének feltárását. Ennek alapvető oka, hogy a megadott adatbázisok egy része nem nyilvános (pl. ISRC), mások pedig ilyen jellegű információt nem tartalmaznak (pl. ISBN). A közös jogkezelők ugyan a jogosultak túlnyomó többsége esetén rendelkeznek a tartózkodási hellyel, ezt az információt – lévén személyes adatról van szó – csak akkor továbbíthatják, ha ahhoz a jogosult előzetesen hozzájárult.

2.3. Észrevétel a Tervezet 3.§ (3) bekezdéséhez

A Tervezet 3.§ (3) bekezdése szerint a felhasználási engedély visszavonására irányuló eljárás megindítása érdekében igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni, melynek mértéke 10500 Ft. Az Szjt. 41/B.§ (3) bekezdése szerint a felhasználási engedély visszavonására irányuló eljárást a felhasználó, illetve a jogosult kezdeményezheti, ilyen eljárás lefolytatására a Hivatal ex officio nem jogosult.

Megítélésünk szerint a jogosultak önrendelkezési jogát indokolatlanul korlátozná, ha művének felhasználására vonatkozó hatósági engedélyt a Hivatal csak akkor vonná vissza, ha a jogosult ezért jelentős mértékű szolgáltatási díjat fizet. Kétségtelen, hogy társadalmi érdek fűződik az árva művek engedélyezésének megkönnyítésére, e társadalmi érdek árát azonban nem lehetséges az érintett jogosultakra terhelni. A javasolt szabályozás szélsőséges esetben azt eredményezi ugyanis, hogy egy személyes adatait óvó, de szerény anyagi helyzetben lévő jogosult nem gyakorolhatja többé szerzői jogait, ugyanis nem lesz képes az ehhez szükséges eljárásokat megindítani. Mivel pedig az árva művek engedélyezésének közvetlen hasznait a felhasználó élvezzi, ezért a költségeket a meglévő hasznok közvetlen viselőjére, a felhasználóra szükséges terhelni. Ha erre nincsen mód, úgy a felhasználási szerződés visszavonásra irányuló eljárást ingyenessé kell tenni a jogosultak vonatkozásában.

Javaslat a Tervezet 3.§ (3) bekezdéséhez

„A felhasználási engedély visszavonására irányuló eljárás igazgatási szolgáltatási díja 10500 Ft, melyet – függetlenül az eljárás kezdeményező személyétől – a felhasználó köteles megfizetni.”

2.4. Észrevétel a Tervezet 8.§-ához

A Tervezet 8.§ (2) bekezdése szerint az árva művek felhasználására vonatkozó nyilvántartásban a Hivatal feltünteti az árva művel kapcsolatos ügyszámot, a mű (teljesítmény) azonosítására alkalmas adatokat, illetve az engedélyezett felhasználásra vonatkozó adatokat. Mivel a nyilvántartás elsődleges célja az árva művek számának csökkentése, ezért a nyilvántartást a jogosultakra vonatkozó rendelkezésre álló adatokkal szükséges kiegészíteni.

Javaslat a Tervezet 8.§ (2) bekezdéséhez

„(2) A nyilvántartásban fel kell tüntetni az árva művel kapcsolatos ügyszámot, a jogosultra vonatkozó és rendelkezésre álló adatokat, a mű vagy teljesítmény azonosítására alkalmas adatokat, a művel vagy teljesítménnyel kapcsolatban engedélyezett felhasználás terjedelmére vonatkozó adatokat, a felhasználási díj mértékét és letétbehelyezésének napját, a felhasználási engedély visszavonásának tényét és hatályát. A nyilvántartásban a műveé vagy teljesítménnyel kapcsolatban folyamatban lévő eljárások tényét és tárgyát is fel kell tüntetni.”

A Tervezet 8.§ (3) bekezdése szerint a Hivatal a felhasználóra vonatkozó adatokat csak akkor teszi közzé, ha ehhez a felhasználó előzetesen írásban hozzájárult. Megítélésünk szerint ezt az adatot minden körülmények között nyilvánosságra kell hozni, a jogosult ugyanis ebből az adatbázisból szerezheti meg a felhasználó személyére vonatkozó információt a leggyorsabban és legegyszerűbben. Árva művek esetén a jogszabály elsődleges feladata, hogy megkönnyítse a jogosult és a felhasználó kapcsolatfelvételét, ha pedig a felhasználó élni kíván az árva művek engedélyezésére vonatkozó különös jogosítási formával, úgy biztosítani kell, hogy személyét a szerzői jog jogosultja megismerhesse. Különösen ez a helyzet, ha a felhasználás jövedelemszerzés vagy fokozás célját közvetve sem szolgálja, ilyen esetben ugyanis a jogosult a jogdíjat kizárólag a felhasználótól követelheti.

Javaslat a Tervezet 8.§ (3) bekezdéséhez

„(3) A ~~felhasználási engedély jogosultjának írásban megadott hozzájárulása~~ esetén a Hivatal a felhasználó azonosítására alkalmas és a vele való kapcsolatfelvételt lehetővé tevő adatokat nyilvánosságra ~~hozza~~ hozza, és azokat nyilvántartásában bárki számára hozzáférhetővé ~~teheti~~ teszi.”

2.5. Észrevétel a Tervezet 9.§ (3) bekezdéséhez

A Tervezet 9.§-ának (3) bekezdése arról rendelkezik, hogy a kedvezményezett intézmények milyen feltételek mellett kezdheti meg az Szt. 41/F.§-a szerinti felhasználást. A Tervezetben alkalmazott „annak” mutató névmás alkalmazása azonban olyan hibás értelmezésre is alapot adhat, mely szerint a BPHH-nyilvántartásban a kedvezményezett intézmény adatainak kell megjelennie.

Javaslat a Tervezet 9.§ (3) bekezdéséhez

„(3) A kedvezményezett intézmény akkor kezdheti meg az árva mű Szt. 41/F. szerinti felhasználását, amikor ~~annak~~ az árva mű adatai a BPHH-nyilvántartásnak a nyilvánosság számára elérhető felületén hozzáférhetővé válik.”

2.6. Észrevétel a Tervezet 10.§ (3) bekezdéséhez

A Tervezet hivatkozott szakasza rendelkezik arról, hogy a kedvezményezett intézmény köteles az árva mű jogállására vonatkozó adatot a BPHH-nyilvántartásban frissíteni, ha számára a jogosult

személye, illetve tartózkodási helye ismertté válik. Ezen túl azonban a Tervezetben azt is szabályozni kell, hogy a kedvezményezett intézmény milyen határidőn belül köteles korábban megkezdett felhasználást megszüntetni. Tekintettel arra, hogy a kedvezményezett intézmények nem üzletszerű felhasználást végeznek, ezért javasoljuk, hogy az árva művek felhasználását a kedvezményezett intézmények a lehető legkorábbi időpontban kötelesek legyenek megszüntetni.

2.7. Észrevétel a 11.§ (1) bekezdéséhez

Javasoljuk, hogy a Tervezet a jelenlegi díj-meghatározási módszer (rendeletben meghatározott tételes díjak) helyett úgy rendelkezzen, hogy a felhasználás díját elsődlegesen a jogosulttal való megállapodásban kell meghatározni, és ennek eredménytelensége esetén tegye lehetővé a bírói utat. A rendeleti úton megállapított díj megítélésünk szerint aránytalanul és indokolatlanul korlátozná a szerzői jogi jogosult önrendelkezési jogát. A Tervezet 1. számú mellékletét ennek megfelelően elhagyni javasoljuk.

Ugyancsak aránytalanul és indokolatlanul korlátozza a szerzői jogi jogosult igényérvényesítési lehetőségét, hogy a díjat az általános elévülési idő helyett csak hat hónapos jogvesztő határidővel követelheti. Különösen indokolatlan ez akkor, amikor a kedvezményezett intézmény állami tulajdonban van és számára az általános elévülési idő sem piaci, sem egyéb bizonytalanságot nem jelent.

3. Észrevétel a Tervezet 1. számú mellékletéhez

Amennyiben a 11. § (1) bekezdéséhez tett észrevételeinket nem kívánják elfogadni, úgy a Tervezet 1. számú mellékletéhez az alábbi észrevételeket tesszük.

Mivel az Szjt. szerint a jogdíjnak igazodnia kell a felhasználás módjához és jellegéhez, a Tervezet 1. számú mellékletében meghatározott díjakat differenciálni szükséges. Önálló díjtételeket szükséges meghatározni a felhasználás egyes módjai (többszörözés és hozzáférhetővé tétel), továbbá annak időbelisége szerint (felhasználás hónapjai szerint).

Megítélésünk szerint az audiovizuális alkotásokra és a hangfelvételekre – a jogosultak eltérő nagyságrendje miatt – nem lehet azonos mértékű díjat meghatározni a melléklet f) pontjában.

A Tervezet melléklete ugyan a jogosultakat együttesen megillető díjat említi, ugyanakkor semmilyen eligazítást nem ad abban a vonatkozásban, hogy több jogosult esetén (pl. hangfelvétel, audiovizuális mű... stb.) a jogosultak között az említett díjat milyen szempontok alapján kell megosztani. Mivel az említett felhasználás esetén a jogdíjat a felhasználó nem helyezi letétbe, ezért a jogdíjak megosztásáról a Hivatal eseti döntést nem hozhat, így a megosztás elveit a Tervezetben szükséges megállapítani. Ilyen szabályozás hiányában féltő, hogy a jogosultak és a felhasználó, továbbá a különböző jogosultak között visszatérő jogviták alakulnak ki.

Budapest, 2014. március 17.

Üdvözlettel:

dr. Tomori Pál
elnök